

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

»KULTURNA BASTINA NEKOG
NARODA NAJUZVIŠENIJA JE
TEKOVINA«. Tribuna, Rim.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

POZADINE

Više puta smo na ovom mjestu ustvrdili da manjinska pitanja nisu izolirana, već da su ona tek jedan dio kompleksa raznih drugih političkih i gospodarskih problema Evrope. Iz toga proizlazi da se manjinska pitanja ne rješavaju izolirano na osnovu nekih unapred utvrdjenih etičkih ili etičkih formula. Tek kada se ustalasa neki cijeli kompleks pitanja i sporova može doći na površinu i manjinsko pitanje, pa štaviše i onda kada se čini da se o nekom manjinskom pitanju raspravlja izolirano, i tada je uvijek pozadina mnogo materijalnija i realnija nego što su principi pravednosti na koje se pozivaju faktori koji o manjinskim pitanjima pregovaraju i rješavaju.

To ne bi smjelo da bude tako, ali, na žalost, ta pozadina je uvijek važnija nego samo pitanje pravednosti, pa moramo sve uzbune oko nekih manjinskih pitanja danas promatrati jedino s tog stanovišta. Da se pitanje jezika i nacionalnog opstanka raznih manjina u Evropi promatra sa stanovišta izvjesnih etičkih principa koga ne bi na primjer pisanje rimske »Tribune« oduševilo. Jer ona kaže, pišući o talijanskom jeziku na Malti: »Kulturna baština nekog naroda najuzvišenija je tekovina«. I zaista, tu tvrdnju »Tribune« potpisuje svaki kulturni čovjek i svaka narodna manjina i svaki potlačen narod može tu izreku ispisati kao parolu na svoje zastave. Na drugom mjestu razmatramo opširnije pozadinu borbe talijanske štampe za talijanski jezik na Malti, a ujedno se može s time u vezi spomenuti vijest »Daily Expressa« o sporazumu između Hitlera i Mussolinija da se svi Nijemci iz Južnog Tirola presele u Austriju. Ako je ta vijest tačna, tada je shvatljiva i vijest »United Presse« koju smo bili donijeli pred mjesec dana da se, naime, Hitler odrekao Južnog Tirola i interesa za tamošnje Nijemce. Tu vijest, kao što je poznato, donijela je bila i sva talijanska štampa, a »Popolo di Trieste« je oduševljeno komentirao taj sporazum. Budući da to nije bilo nigdje demantirano, vjerojatno će biti da i ova vijest »Daily Expressa« o preseljenju Nijemaca iz Južnog Tirola odgovara istini, što bi se moglo zaključiti i po tome što je glasilo Južnotirolaca u emigraciji »Südtiroler Heimat«, koje se štampalo u 36.000 primjeraka u Innsbrucku, zabranjeno.

Ako s Južnog Tirola predijemo na Čehoslovačku i letimično promotrimo sve one borbe za prava Sudetskih Nijemaca poslije Anschlusa, sve one međusobne zapletaje, polemike, prijetnje i opasnosti za evropski mir radi te narodne manjine koja ima daleko više političkih i građanskih prava nego sve ostale manjine u Evropi zajedno, bit će nam jasno da su u svim tim slučajevima borbe oko narodnih manjina samo jedan aspekt mnogo dubljih i širih kompleksa raznih ideoloških političkih i gospodarskih borbi koje potresaju Evropu. U svim tim slučajevima, kao i u slučaju sporova oko ostalih narodnih manjina (na pr. poljsko-njemački spor, čehoslovačko-poljski itd.) osnovno pitanje o principima pravde za pojedince i skupine ne dolazi u obzir, već sva ta pitanja imaju sasvim drugu pozadinu.

Nikada se do sada nije o manjinskim pitanjima pisalo kao za ovo posljednje pola godine i nikada se ta pitanja nisu tako oštro nametnula evropskoj politici kao sada, ali uvijek su ta pitanja tek jedan dio kompleksa. I jedino kao dio kompleksa ona se nameću i rješavaju; jedino kao dio općih ideoloških, političkih i gospodarskih problema Evrope mogu se rješavati i manjinska pitanja i u koliko su problemi pojedinih manjina više povezani s tim općim problemima u toliko se ti manjinski problemi jače ističu i brže rješavaju (p.)

Borba za talijanstvo Malte

Engleska daje Malti novi ustav — Protesti talijanske štampe radi ukidanja talijanskoga jezika — Pozadina borbe za talijanstvo Malte

Pred četiri godine kada je bila borba oko jezika na Malti između talijanske i engleske štampe na vrhuncu opširno smo izvještavali o tom sporu. Kasnije je došla Abesinija, pa španija i englesko-talijanski sporazum koji je imao da stupi na snagu kada Franco u Španiji pobijedi. Budući da je ta pobjeda izostala i Italija neće da povuče svoje trupe iz Španije, taj sporazum ne stupa na snagu, pa je između Engleske i Italije došlo ponovno do zategnutosti.

To se očituje naročito u talijanskoj štampi koja napada Englesku i pokreće ponovno pitanje talijanskog jezika na Malti, jer se Engleska sprema da da Malti novi ustav.

Poznato je da je Malta 1921 godine dobila svoj prvi ustav koji je garantirao ovoj britanskoj koloniji autonomnu upravu. Taj ustav britanska vlada je suspendirala 1933 zbog poznatih sukoba, koji su se od 1930 dešavali između britanskog guvernera Malte i malteške vlade, koja je bila sastavljena od predstavnika malteške nacionalističke stranke, zapravo fašističke talijanske stranke. Ova stranka pod vodstvom dra Mizzia provodila je italofilsku politiku i ubrzo je uspjela onemogućiti u širokim masama anglofilsku stranku lorda Stricklanda. U tome je nacionaliste pomagalo malteško svećenstvo. Britanski guverner Malte je odlučno na to reagirao i, da suzbije italofilsku propagandu, ukinuo je sve privatne talijanske škole na Malti, a profesore i učitelje koji su bili talijanski podanici protjerao sa Malte. Pošto ni tada ova propaganda nije prestajala, britanska vlada je suspendirala ustav i tako je od 1933 ukinuta malteška samouprava. Upravu ove britanske kolonije preuzeo je britanski guverner Malte.

Dotle je na Malti talijanski jezik uz engleski bio priznat kao službeni jezik u državnim uredima i sudovima. Osim toga je talijanski jezik bio nastavnim jezikom u školama. Nakon ukidanja autonomije talijanski jezik je odbačen i mjesto njega u uredima, sudovima i školama uveden malteški.

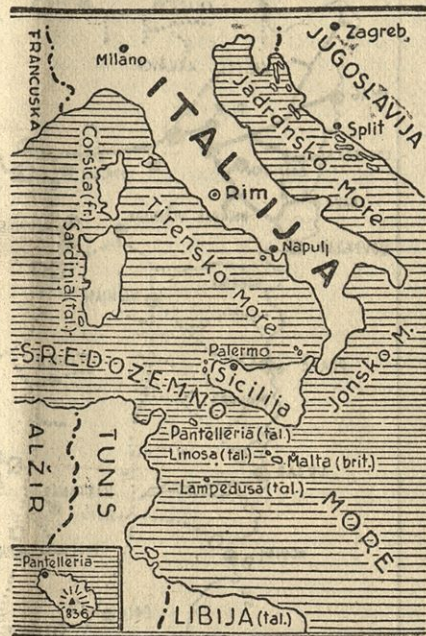
Novi ustav koji će Velika Britanija dati Malti, mnogo se razlikuje od starog ustava, jer ograničuje djelokrug autonomne vlade i isključuje svaku promjenu obzirom na upotrebu engleskog jezika i malteškog jezika u uredima, sudovima i školama na Malti. Zakonodavno vijeće koje će prema novom ustavu biti dodijeljeno autonomnoj malteškoj vladi, imat će dvadeset članova od kojih će dva imenovati britanski guverner Malte, a osam članova će imenovati autonomna malteška vlada. Drugih 10 članova zakonodavnog vijeća birat će narod. Činovnici ne će moći biti birani za članove zakonodavnog vijeća. Guverner Malte će predsjedavati zakonodavnom vijeću.

Jezično pitanje kao i sva pitanja koja se tiču državne obrane, ne spadaju u djelokrug autonomne vlade i ne će moći biti diskutirana u zakonodavnom vijeću. Nema sumnje, da će uspostava ovako ograničene autonomije izazvati negodovanje kod malteških nacionalista. Na to već upozoruje londonški »Times«, koji tvrdi, da su malteški nacionalisti razočarani, jer su se nadali, da će moći iskoristiti novi ustav, da pokrenu diskusiju o jezičnom pitanju i tako ponovno uvedu talijanski jezik kao drugi ili barem treći službeni jezik.

Talijanska štampa osuđuje ovaj postupak Vel. Britanije prema Malti i protestira, što britanska vlada uskraćuje malteškom stanovništvu pravo da rješava o jezičnom pitanju, kao i o pitanjima, koja se tiču državne obrane.

»To nepovjerenje prema malteškom stanovništvu ne može — kaže »Giornale d'Italia« — opravdati britanska tvrdnja, da je položaj Malte kao velike tvrđave i važne pomorske baze na glavnom britanskom imperijalnom putu kroz Sredozemno more vrlo delikatan, i da zato britanska vlada mora oprezno postupati, da oni elementi na Malti, koji su italofilski orijentirani ne bi oštetili britanske imperijalne interese. Postavljajući pitanje, zašto Malta samo zato što za Vel. Britaniju predstavlja jednu veliku tvrđavu i važnu pomorsku bazu, nema pravo da se služi talijanskim jezikom.

»Tribuna« kaže: »Topovi sa britanskih krstaša ne mogu podnositi ljepi Danteov jezik. Svakome mora

Karta pokazuje položaj Malte i Pantelerije između Afrike i Italije

biti očito s kakvim se grubim sredstvima pokušava prigušiti duh, koji se mora boriti protiv ogromnih topova kalibra od 381 mm.

To se naravno mora bolno dojmiti Italije, jer se na ovaj način ne mogu odstraniti sjene sumnje između nas i Vel. Britanije.

KULTURNA BASTINA JEDNOG NARODA NAJUZVIŠENIJA JE TEKOVINA.

Rim ne može, a da ne požali, što se njegov jezik izbacuje s Malte. U stvari novi malteški ustav nije ništa drugo, nego igračka u rukama Engleza. Prema tom ustavu malteško stanovništvo nema nikakva udjela u upravi svoje zemlje, pa zato tvrdnja »Timesa« o nekoj britanskoj velikodušnosti predstavlja grubo izrugivanje stanovnika Malte, koji nisu Afrikanci, nego predstavnici jedne stare i sjajne mediteranske civilizacije.

Tako »Tribuna« piše o talijanskom jeziku Malte. Medjutim Englezi tvrde da se na Malti govori posebni malteški jezik koji da je Talijanima nerazumljiv, a samo inteligencija koja je studirala u Italiji da razumije talijanski. Osim toga, kažu Englezi, malteški nacionalisti su zapravo talijanski fašisti podržavani i potpomagani moralno i materijalno iz Italije. Uvođenjem malteškog jezika namjesto talijanskoga, pišu engleski listovi, vrši se samo pravednost, jer Maltežani ne razumiju talijanski i za njih je talijanski jezik isto toliko stran koliko i engleski.

Za ilustraciju tih engleskih tvrdnji

DONOSIMO JEDAN DIO OČENAŠA U MALTEŠKOM JEZIKU

kako ga je zabilježio g. Ivan Andrović 1900 godine u glavnom gradu Malte La Valetta (Vidi G. Andrović: La Questione croata, Split, 1903, strana 24 i 25).

Malteški glasi Očenasa ovako:

Missierna li into fis smeniet, Jitkkades ismec-Tigi saltatec. Ieun li trid int, chif fis sema hecda flart-Hobzna ta colljum atina illum — U ahfrilna dunbletna, chif abna nahfrul min hata ghalina itd.

A talijanski glasi:

Padre nostro che sei nei cieli, sia santificato il nome tuo-Venga il regno tuo. Sia fatta la volonta tua in terra come in cielo-Dacci oggi il nostro pane quotidiano — E rimettici i nostri debiti, come noi li rimettiamo ai nostri debitori itd.

Po ovome bi se moglo zaključiti da Englezi imaju pravo kada tvrde da malteški jezik nije neki talijanski dijalekt, već posebni jezik.

Zanimljivo je da je pisanje talijanskih listova o talijanstvu Malte došlo iz nedavnog Mussolinijevog lijeta na otok Panteleriju.

Tom prilikom je Mussolini, kao što je

poznato, izjavio svoje zadovoljstvo s izvršenim radovima na utvrđivanju tog otoka i tada se pisalo da će Italija iseliti sve stanovnike s tog otoka kako bi ga mogla pretvoriti u neosvojivu tvrđavu i protutežu Malti, jer se osvojenjem Abesinije političko-strateško težište Italije pomaknulo na jug. Otok Sicilija postao je jezgrom talijanskog obrambenog sistema, jer je odavle Italija u mogućnosti da vrši pritisak ne samo na engleske nego i francuske pomorske položaje. Ovaj otok površine 25.461 km² udaljen je od Afrike samo 150 km te služi kao most između Italije i Afrike. Manevri vođeni u augustu 1937 god. imali su zadatak zauzeća Sicilije sa zapada, ali se to pokazalo nemogućim. Italija je tada pristupila još daljnjim mjerama proglašivši (1937) klisurasti otok Panteleriju uporištem za avijone i podmornice. Jer je Pantelerija udaljena od Italije samo 96, a od Tunisa 60 km, izazvala je ova mjera znatnu zabrinutost u Engleskoj i u Francuskoj. Pantelerija koja ima samo 83 km² površine zapravo je krater jednog ugaslog vulkana. Na njoj je nekoliko vrućih vrela. Nema većih uvjeta i mogućnosti za naseljavanje, ali sa svojom klisurastom strmom i rastrganom obalom i dubokim uvalama vrlo je podesna za podmorničku bazu, dok se za aeroplansku bazu većeg stepena izgrađuje sada brzim tempom.

Pantelerija, koja ima da služi kao protuteža Malti — udaljena je od ove samo 200 km.

Englezi vrlo dobro znadu važnost Pantelerije, naročito od 1935 god. kada je Italija počela osvajanjem Abesinije, jer je Mussolini osjetio tada veliku smetnju Malte, ali i sam položaj Malte postao je sam po sebi tim momentom neodrživim, pa je Engleska za vrijeme abesinske krize ispraznila Maltu od engleske flote, jer je bila ugrožena od sabrane zračne flote na Siciliji. Sicilijanski bombashi mogu ovaj engleski otok da dosegnu za 20 časaka.

Medjutim u zadnje vrijeme utvrde Malte znatno su pojačane.

Radi li se samo o navali ratnih brodova, to se Grand Harbour, (luka otoka) daje vrlo dobro braniti. Ali protiv zračnih napadaja, radi svojih uskih lazara, kroz koje se veliki ratni brodovi mogu samo vrlo polaganom kretati, otok je slabo utvrđen. U ostalom, ova britska tvrdjava prema izjavama engleskih vojnih krugova ima u glavnom samo ofenzivni cilj: ležeći iza leđa glavne talijanske transverzale mogu se sa nje pomoću nenadanih ispada ratne flote nanijeti neprijatelju ozbiljni udarci, prije nego li ovaj uzgome da razvije svoju snagu. No kod duljeg trajanja neprijateljstava zadržavanje velikih ratnih brodova u Grand Harbouru može da bude opasno.

Englezi koji posjeduju Maltu od 1800 god. učinili su je strateški važnom tek od otvorenja Sueskog kanala. 1869. Tada su Englezi taj otok utvrdili i učinili ga matičnom lukom za sredozemnu flotu snabdjevši Maltu jakom posadom i arsenalom.

Prema tome borba za talijanski jezik na Malti s jedne strane i ukidanje tog jezika s druge strane ima daleko dublju pozadinu nego što su to sentimentalni razlozi

o »jeziku Dantea« koje navodi »Tribuna«. Ako se još ima na umu da Italija grozničavo utvrđuje Dodekanez, naročito glavni otok Rodos, kao protutežu engleskom Cipru, i ako se pod tim kutom promatraju događaji u Palestini kao i francusko-turski sporazum o Aleksandreti, a da se i ne govori o Španiji, vidi se da je borba oko jezika na Malti tek jedan mali aspekt one očajne borbe za prevlast na Sredozemnom moru koja se odvija svom svojom žestinom naročito od početka abesinskog rata na ovamo.

(t.)

Broj našeg čekovnog računa

je 36.789. Ako nemate naše čekovne uplatnice, možete na svakoj pošti kupiti za 25 para praznu čekovnu uplatnicu, na njoj ispisati našu adresu i broj ček. računa 36.789 i poslati dužnu pretplatu.

— Višnjevnik — ^{*} Umrla je Regina Sirkova, stara 71 let, vdova po znanem posestniku Ivanu Kristančiču.

PREGLED DOGODKOV ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

SMRT ANDRIJE HLINKE

† ANDRIJA HLINKA

U Ružomberku je umro 16 o. mj. vođa Slovačke pučke stranke msgr. Andrija Hlinka.

Andrija Hlinka rođen je 29 septembra 1864 u Čenevi u Slovačkoj. Roditelji su mu bili seljaci. Godine 1889 zaređen je za svećenika, pa je gotovo cijeli ljudski vijek probavio kao župnik Ružomberka. Kao takav postao je papinskim komornikom, a god. 1927 apostolskim protonotarom.

Andrija Hlinka jedan je od onih Slovačka, koji su još za vrijeme mađarske vlasti nad Slovačkom odlučno ustali da brane prava svoga naroda, da ga podignu i osvijeste. U Čehoslovačkoj vladi je par puta bila i njegova stranka, ali je većinu vremena od 1918 proveo u opoziciji tražeći striktnu primjenu pilsburškog sporazuma između Čeha i Slovačka.

Sprovod pok. Hlinke je bio veličanstven. Prisustvovalo je mnogo delegacija iz inostranstva, a predsjednik čehoslovačke vlade dr. Milan Hodža koji je i sam Slovak oprostilo se nad grobom od pok. Hlinke a zastupnik slovačke stranke Tisov je u svom govoru nad grobom izjavio da se Hlinka borio za slobodu Slovačke u granicama Čehoslovačke republike.

Sporazum Male antante z Mađarsko

Na Bledu so se te dni sestali predstavnici Male antante. Kot glavna točka razgovorov so bili pregovori z Mađarsko. Iz komunikacije sledi, da so se pregovori, ki so se vodili s strani Male antante že leto dni zaključili na Bledu z zadovoljstvom. Obe strani so se zavezale da ne bodo uporabljale materialne sile v reševanju medsebojnih sporov. Mađarski so priznali pravico in ravnopravnost v oborožitvi. Dasi ko ugotovili, da Zveza narodov ne odgovarja ciljem v popolnosti, kljub temu je Mala antanta pripravljena delovati z njo.

Jug-tal. komisija za procjenu štete od požara

Rijeka, 19 augusta 1938. Danas je završila svoj rad mješovita jugoslovensko-talijanska komisija koja se je sastala na Rijeci radi procjene šteta prouzročenih požarom posjednicima jugoslovenskim državljanima. Požarne štete prouzročene su još u godini 1936, a bilo ih je prijavljenih po oštećenim vlasnicima uz željezničku prugu devetnaest, a na drugim mjestima četiri. Komisija je u nekim spornim slučajevima izašla na lice mjesta radi utvrđenja štete.

Zbog otezanja za priznanje tih šteta i za sastav komisije prošle su pune dvije godine, te je teško bilo utvrditi faktične opsege tadanjih požara. Procjena iznosi preko jedne trećine prijavljenih šteta, što će svakako dobro doći oštećenim seljacima. Najviše oštećenih posjednika ima iz sela Spinčići i Rubiši sreza kastavskoga.

Sa talijanske strane bilo je obećano da će do likvidacije i isplate procjenjenih šteta doći u najskorije vrijeme.

Komisija je bila sastavljena od delegata jugoslovenske vlade g. ing. Ante Ružića, višeg savjetnika Ministarstva šuma i delegata talijanske vlade g. dr. ing. Morelli Angiola, komandanta sumarske milicije i g. ing. Zamolinia Karla od strane talijanskih Državnih željeznica.

Zatvoritev čeških šol na Dunaju

Kakor poročajo z Dunaja, je deželni šolski svet na Dunaju odredil, da se mora s šolskim l. 1938-39 zapreti prvi razred vseh čeških šol na Dunaju. Odlok se nanaša brez izjeme na vse češke šole, ne glede na njihov tip in je merodajen samo učni jezik. Pričakovati je, da bodo slični odloki izdani tudi glede šolstva drugih narodnih manjšin v nekdanji Avstriji.

MALE VIJESTI MUNC I IN ŽEJANCI - NEKDANJI JESIHARJI

Privilegij Čičarije, ki je segel daleč po svetu

Nazadovanje nemškega kulturnega vpliva je postalo zadnja leta posebno občutno. Od l. 1933. so iz nove nemške dramske proizvodnje uprizorili v inozemstvu samo tri dela. Od leta 1933. dalje je bilo prevedenih v tuje jezike samo 118 nemških knjig, med njimi 79 znanstvenih, medtem ko je bilo v l. 1931/32. prevedenih samo literarnih del 600, prav tako tudi večje število znanstvenih. Literatura, ki je v prisilni službi nacionalnega egoizma, ne more zanimati tujih narodov. Opaziti pa je naraščajoče zanimanje za francosko knjigo. V zadnjih 5 letih so se prevodi iz francoske literature v tuje jezike dvignili v lep-slovju za 40%, v znanstvenih delih za 34%, v dramatikah za 20%.

Čehoslovaška je izdala lani okrog 10.000 knjig, čeprav šteje samo 15 milijonov prebivalcev. Rusija je izdala 42.440 knjig, Japonska 30.347, Nemčija 23.212, angleška Indija 16.278, Anglija 16.110, Italija 10.484, Francija 10.278, Norveška 3.766. Iz teh števil bi sledilo, da je Čehoslovačka sorazmerno svojem številu v produkciji prva na svetu.

Italija je izgubila več mož v Španiji nego v Abesiniji: tako zagotavljajo madridski listi. Ponatiskujejo iz fašističnega lista »Popolo d'Italia«, da je od 60.000 Italijanov, kolikor jih je bilo poslanih v Španijo, padlo doslej 9.000, a obenem izjavljajo, da so izgube mnogo večje, nego Italijani sami priznavajo. V eni sami bitki, ob reki Ebro, je bilo 3.000 italijanskih »protovoljcev« mrtvih in ranjenih.

General Franco je izdal predpise o avtorskih pravicah za svoje ozemlje, v smislu katerih mora dati vsak književnik 50% svojih taniem v vojne namene.

Za kontrolo nad Španijo je tudi v jugoslovanskem državnem preračunu določenih 2.778.412 din.

1.440.866 kg razstrelivnih snovi so italijanski letalci vrgli na španska mesta v prvih treh mesecih tega leta. V istem času so izstrelili 180.000 krogel iz strojin. Te statistične podatke je objavilo italijansko časopisje.

Darila za jubilejni obrambni sklad ČSR. Do dne 10. avgusta je za jubilejni obrambni sklad Čehoslovaške republike vplačalo 172.977 oseb v gotovini 436.899.982 Kč.

1.000.000 Špancev je že padlo na obeh straneh v državljanski vojni. To priznavajo tako francoski kakor republikanci.

Izvoz živine iz Jugoslavije v Italijo pokazuje v prvi polovici tega leta ogromen padec. Pad je predvsem zakrivilo zmanjšanje našega izvoza v Nemčijo in Italijo. V drugi polovici zavzema to padanje izvoza vedno večji obseg. Italijanska vlada je vpeljala pred kratkim monopol na uvoz živine in mesa iz inozemstva.

U pogledu rasnog pitanja u Italiji postignuto je pomirenje fašističke stranke i katoličke akcije.

Ministar unutrašnjih poslova zabranio je ulazak i raspacavanje u Jugoslaviji listu »La voce degli Italiani«, koja izlazi u Parizu, kao glasilo talijanskih emigranata.

Pregovori Sovjetske Rusije i Japana za sporazum u određivanju granice kod Čang-Ku-Fenga teško napreduju, jer se stranke nisu složile u pogledu dokumenata i geografskih karata, koje imaju da služe kao baza pregovorima.

Zbog govora Daladiera, t. j. zbog navještava reforme u zakonu o 40-satnoj radnoj nedjelji, predali su ostavke ministri Frossard i Ramadier. Kriza je brzo riješena i na njihova mjesta postavljeni su de Monzie i Peumareaux.

Italija bi dugo vojno le teško vzdržala. Zaradi tega bo tudi svojo vojsko temu dejstvu prilagodila. To ji narekuje njen gospodarski ustroj. V tem smislu so bile prirejene precej velike in pomebne vojaške vaje v Abrucih. »Giornale d'Italia« piše, da mora Italija v bodočnosti vojno odločiti v najkrajšem času. Zaradi pomanjkanja surovin je Italija k temu prisiljena in mora biti pripravljena, da z največjo naglico in z vsemi silami, tehničnimi in ljudskimi, premaga sovražnika ali pa da mu zada odločilen poraz in to v najkrajšem času. Kajti zaradi pomanjkanja najnujnejših surovin tako za vojne namene, kakor tudi za industrijo in za prehrano prebivalstva, dolge vojne Italija ne more vzdržati. Nasprotno pa naš španska vojna poučuje, da je pri vojni hitrost precej relativen pojem. Kljub velikim premoči Franco ni ne prej in ne sedaj mogel izvojevati odločilne zmage.

Ljubljansko »Jutro« od 30. julija prinaša ta le članek o Čičih

Ko še ni bilo železnice so krošnjariji po naših vaseh in mestih ljudje, ki so po svoji noši, narečju in ponujanem blagu ostali dolgo časa v spominu. Ribničani suho robo belokrajinski platnarji, Rezi-janke s črno ruto in košaro najrazličnejše drobne robe, ki so jo zamenjavale za čope izčesanih las ali prirezanih kit, lončevcevi s svojo krošnjo in mareljarji, visokorasti dalmatinski krošnjariji s slikovito, predvorno narodno nošo, kopitarji čevljarji s smolo in dreto, pa vrsta drugih zastopnikov teh nomadov preproste narodne obrti je žela po svetu uspehe, ki so v skromni meri pripomogli do zaslužka in dovoljne prehrane čez zimo. Mnogi teh stanov se potikajo še danes okrog, povsem izginili pa so iz naših krajev to in onstran meje glasni jesiharji.

Jesihaaa, jesihaaa je šlo skozi vas, ko se je po prašni cesti približal hišam majhen osliček z vozičkom, na katerem je sedel pri sodčih z bariglo dolgokraki istrski očanec s fantičem, ki je pobiral korake po temnih kuhinjah, izbah, skednjih in polju ter vabil gospodinjne na dobro kupčijo podžigajoče kapljice. Po večini so bili ti popotniki doma iz vasi Mune in Žejane v istrski Čičariji. Čič v slikoviti narodni nošnji je venomer kričal, hvalil na vse pretege svoje blago, se pridušal o pristnosti in izborni kakovosti jesiha. Značilna stara narodna pesem je ovekovečila pristnost njihovega blaga z vrsticami:

»Kupite jesiha ljutega, več vode nego drugega. Čič kamo počiva, tamo doliva...«

Aprila so jesiharji zapregli in se jeseni, v oktobru vrnili. Z izkupičkom 700—800 goldinarjev so se vračali na dom, nakupili med potjo najpotrebnejše predmete, do pomladi so uredili in popravili dom, pa hajdi spet na pot. Prvotno su Munci in Žejanci prodajali bruse, ki so jih kupovali v Brkinah. Na konjica so naložili 8—12 kosov in tovorili z njimi, kakor naš Martin Krpan daleč naokrog. Bruse so zamenjavali za živež, l. 1754 jim je pa na prošnjo Marija Terezija izdala posebno dovoljenje

za prodajo istrskega jesiha, da si zboljšajo svoj izredno slab gospodarski položaj. Na prodajo jesiha je Munci in Žejance, ki so izključno sami imeli kupčijsko dovoljenje, opomnil neki trgovec iz Podgrada. Ta jim je s prva dajal jesiha v prodajo in jih zalagal s špiritom, da so si kis tudi sami pripravljali. Kupčija je cvetela in Čiči so prepotovali s svojimi oslički skoro vse avstrijske dežele.

Žejanci se ločijo od Munccev po narečju, ki je sorodno rumunščini. Sicer so potomci Rumunov, ki so prišli v isto nekako v 16. stoletju. Pismeni jezik Žejancev je bil prvotno hrvatski, zdaj občejujo s tujci v narečju kakor Munci.

Domovina nekdanjih jesiharjev je gorati istrski svet v Čičariji. Male in Velike Mune pa Žejane ali Žejane leže sredi nekdanjih prostiranih gozdov nad Vodiciami, Podgradom, železniško postajo Šapjanami in Račjo Vasjo. Stari debeli bukovi gozdovi so danes posekani, mlajše drevje obeta novim rodovom kaj več zaslužka z oglarjenjem in prodajo lesa. Velike Mune leže sredi gole, kamnite planote in štejejo blizu 150 hiš. Trdno grajene hiše, krite z opeko in pobeljene, se ločijo od ostalih revnejših istrskih vasi. Vas je snažna, še v potomce je prešel higienski čut starih prednikov, ki so videli po svetu, kako je treba skrbeti za dom in zdravje.

Vaščani so zgovorni, vjudni, uslužni in dovipni. Čustvenost izzveneva iz njihovih pesmi, govorica vsebuje še marsikatero slovensko besedo, saj tvori Čičarija prehod Slovencev na Hrvate.

Podobno je v Malih Munah in Žejanah, le da je tam svet revnejši. Stara slikovita noša je danes skoraj že izginila, ljudje kolikor ne najdejo zaslužka doma v drvarjenju, gredo za kruhom v Trst, na Reko, Pulj, v istrske premogovnike in po svetu. Odkar so izginili njihovi vozički z oslički iz naših vasi so svoje nazore in potrebe prilagodili skromnejšim gospodarskim razmeram. Industrijalizacija in pospešeni promet, ki je povezal oddaljene kraje, je pregnal v pozabljenje tudi šepave in glasne istrske jesiharje.

Preseljenje Nijemaca iz Južnog Tirola

London, 22. kolovoza. »Daily Express« doznaje da Hitler pregovara s Mussolinijem o mirnom rešenju pitanja 250.000 Nijemaca u južnom Tirolu. Njemačka manjina u južnom Tirolu se nadala, da će ona iza Anshlusa biti prva na redu, koja će se vratiti njemačkoj domovini. Medjutim je Hitler pokopao tu nadu svojom izjavom o vječnosti brennerske granice.

Hitler je navodno sam predložio Mussoliniju neka dopusti njemačkom stanovništvu južnog Tirola, da se sa svojom svojinom može vratiti u Njemačku.

Svaka finansijska šteta koju bi Italija pretrpila bit će joj trgovačko-politički nadoknadena.

Južnotirolski Nijemci bit će smješteni na zaplijenjenim dobrima protunacističkih elemenata u Austriji.

»Daily Express« doznaje, da se već nekoliko tisuća Nijemaca iz južnog Tirola preselilo u Njemačku.

MUSSOLINI BO 18. SEPTEMBRA V TRSTU

Tržaški listi so objavili, da je obisk načelnika vlade določen za 18 in 19. septembra. Zaradi tega so fašistični funkcionarji stalno na delu, kako bi čim lepše pripravili za obisk. Ob tej priliki bo otvorjena razstava vseh javnih del v Julijski Krajini, katero si bo ogledal tudi Mussolini. Za obisk so izdani posebno strogi ukrepi za posetnike hiš, ki jih morajo za to priliko dostojno olepšati in očistiti.

ARETACIJA ITALIJANSKEGA DELAVCA

Gorica, avgusta 1938. — (Agis). — Iz Sv. Lucije sporočajo, da so v neki tamkajšnji gostilni aretirali italijanskega delavca, doma iz Brešje. Obdolžen je bil, da je v gostilni zabavljaj čez režim, da je miličnika, ki je prišel v isto gostilno razorožil in ga vrgel skozi gostilniška vrata, ter drugih kaznivih dejanj. Odveden je bil v zapore.

»PICCOLO« BO SISTEMIZIRAN PO NOVIH RASNIH NAČELIH

Tržaški »Piccolo« je prinesel kratko vest na prvi strani, da je Mussolini prejel v avdienco direktoria »Piccola« Rina Alessi. Na tem položaju je že od l. 1918., kadar se je priselil v Trst. Alessi je poročal Mussoliniju, da bodo pri »Piccolu« u najkrajšem času sistemizirali po novih rasiističnih načelih. Novo preureditev pri znamenit tržaškem dnevniku je Mussolini odobril. To vest je prinesla tudi uradna agencija »Stefani«. Kakor je znano, »Piccolo« je v židovskih rokah in Teodor Mayer je njegov lastnik.

POROKA

Dne 21. t. m. sta se poročila v Ljubljani g. Ivo Višnjevci in gđ. Marija Končnik iz Trsta. Čestitamo!

GORIŠKI KVESTOR JE POZVAL MIRENSKEGA ŽUPNIKA RADI PETJA

Goriški kvestor je pozval k sebi mirenškega župnika in zahteval od njega naj se končno preneha s slovenskim petjem v cerkvi, češ da je to samo v škodo asimilacije slovenskega življa, ki mora biti strogo in dosledno izvedena. Zahteval pa je od župnika tudi, da molči o tej njegovi zahtevi. Podobno se je zgodilo tudi raznim drugim župnikom, organistom in pevovodjem. Pozvali so jih h karabinjerjem ali podešatom. Organistu v štandrežu so svetovali, naj si preskrbi posebno dovoljenje za slovensko cerkveno petje od goriškega prefekta. Ako to dobi, da ga bodo pustili pri miru.

NALOGE UČITELJEV

Podbrdo, avgusta 1938. (Agis). — Po naših goriških vaseh so razni fašistični funkcionarji vedno na neumornem delu. Ker v majhnih goriških vaseh ni drugega Italijana kot kak učitelj, je tem dodeljena vsa služba za razne fašistične organizacije. Tako je tudi učitelj Strohli v Nemškem Rutu poverjenik raznih faš. organizacij ter ima nalogo, da zbere v njih vse kar leze in gre, zlasti pa mladino. Zato pridno zasleduje vsakega mladega vaščana in ga skuša prepričati, kako potrebno je da se vpiše v faš. mládninske organizacije. Tako je pri nekem 17-letnem mladeniču šel tako daleč z obljubami, da mu je rekel med drugim: »Če postaneš član boš lahko kradel in ubijal, pa ti nihče ne bo ničesar storil in te nihče ne bo zasledoval!« Mladenč pa mu je odgovoril, da se ne vpiše v organizacijo, ker za enkrat nima namena niti krasti in niti ubijati.

Neki drugi mladenič pa, za katerim je šel celo na polje k delu, da bi ga pripravil to tega, da pristopi v organizacijo, je obljubil navdušenemu učitelju, da mu da 10.— lir, samo če ga vstavi pri miru!

NAŠA OMLADINA

PRVA OMLADINSKA KONFERENCIJA

Iz redova naših omladinaca prima-
mo o Omladinskoj konferenciji ovo:

Iako na njoj nisu bile zastupane sve
Omladinske sekcije naših emigrantskih
društava, — naša prva konferencija je
u svakom pogledu uspjela. I možemo
otvoreno reći da ona predstavlja vrlo
značajan momenat u radu našeg omla-
dinskog emigrantskog pokreta.

Istina, za one koji poznaju našu
omladinu, prva konferencija nije doni-
jela nikakvo iznenađenje, nego je sa-
mo potvrdila njihova očekivanja. I baš
u tome leži njena važnost. Nije doni-
jela nikakve rezolucije i memorandum-
e, nego samo niz konkretnih zaklju-
čaka i potpuno jasne smjernice za dalj-
nji rad.

Naša prva konferencija je bila na-
dasve skromna. Na njoj je emigrantska
omladina iz Julijske Krajine dokazala
da ima sposobnosti i volje za rad, da
razumije današnje nesredjene prilike,
ali da se usprkos toga ne boji stvarno-
sti, nego da se u tu stvarnost uključuje
i preko nje traži rješenje svojim ži-
votnim pitanjima. To ne smije nikoga
čuditi, jer je osnovni značaj svake
omladine da ne bježi od stvarnosti. Na-
ši mladi drugovi su čistih intencija,
otvorena srca i nasmijani izvještavali o
prilikama i dosadanjem radu u svojim
omladinskim organizacijama. Isticali su
svoje uspjehe, ali nisu krili ni neuspje-
he, nego su tražili njihov uzrok i na-
čine kako da im se stane na put. Na
svakom koraku su naglašavali da je
neophodno potrebno da sve naše omla-
dinske sekcije budu međusobno što
čvršće povezane i predlagali da konfe-
rencija izabere jedan odbor među-
društvenog, odnosno međusekcijskog
karaktera, koji će važiti kao najviše ti-
jelo u našem omladinskom emigrant-
skom pokretu. U tu svrhu je formiran
»Radni odbor Omladinskih
sekcija emigrantskih udru-
ženja iz Julijske Krajine«
(kratica: R. O. O. S. E. U. J. K.). To
je samo privremeni odbor kojemu je
dužnost da za sada vodi omladinski po-
kret i da, u prvom redu, poradi na to-
me da se u svim emigrantskim društvi-
ma osnuju Omladinske sekcije, te da
nađe način kako da se formira jedan
stalan forum koji bi stajao na čelu na-
šem omladinskom pokretu. Očito je, da
taj novooosnovani odbor ima velikih za-
daca i naša omladina od njega mnogo
očekuje. Odbor se sastoji od sedam čla-
nova, predsjedava mu F. Benčić (Beo-
grad). Ostali članovi Radnog odbora je-
su: B. Kalčić, J. Percan i M. Grakalić iz
Zagreba; I. Črnja iz Sušaka; I. Ba-
stjančić iz Beograda i drugarica Šušter-
šić iz Slavonskog Broda. Nije potrebno

duljiti. Prva konferencija naših omla-
dinskih organizacija je ponovno potvr-
dila da je naša emigrantska omladina
jedinstvena. Nijedna sila neće tu našu
kompaktnost i jednodušnost poremetiti
i razbiti, niko nas neće razdvojiti! —
Jedinstvena fronta emigrantske omla-
dine iz Julijske Krajine je gotova či-
njenica i o njoj treba otad voditi ra-
čuna. Mlada Istra nastupa...

Neki naši omladinci su na konfe-
renciji podnijeli referate iz kojih se je
uvidjelo da je naša emigrantska omla-
dina jedinstvena. Nijedna sila neće tu našu
kompaktnost i jednodušnost poremetiti
i razbiti, niko nas neće razdvojiti! —
Jedinstvena fronta emigrantske omla-
dine iz Julijske Krajine je gotova či-
njenica i o njoj treba otad voditi ra-
čuna. Mlada Istra nastupa...

Drugi D. Tumpić referirao je o našoj
emigrantskoj štampi i u vezi s time je
zaključeno da se među našom omladi-
nom povede što življa akcija za sarad-
nju u omladinskoj rubrici u našem li-
stu »Istra«. Bilo je i nekoliko vrlo do-
brih referata koji su govorili o odnosu
naše emigrantske omladine prema
omladini u Jugoslaviji kao i onoj u dru-
gim državama. Zaključeno je, da naša
emigrantska omladina ne smije u niko-
jem slučaju raditi protiv interesa osta-
le omladine i da se prema njoj uvijek
drži drugarski. U političkom pogledu su
naše omladinske organizacije, kad se
ne radi o našem narodnom neprijate-
lju, strogo vanstranačke, odnosno ne-
utrajne. Sa konferencije je naša omla-
dina preko jednog posebnog odbora
uputila drugom svjetskom omladinskom
kongresu u New-Yorku pozdravno pi-
sme, koje je napisano na esperantu, a
u kojem se, između ostalog, govori i
o položaju naše omladine u Julijskoj
Krajini. Sama konferencija je primila
pozdravni brzojav od gospodina A. Ive-
še, koji se je tada nalazio na Sušaku.

Naša prva konferencija je, dakle,
uspjela. Na njoj se je vidjelo da smo
naš emigrantski pokret stupili u namje-
ri da i mi nešto doprinesemo za našu
narodnu stvar, da sve svoje mlade sna-
ge i svoje sposobnosti stavimo u službu
svom narodu. Mi smo se svi oduševljeni
i osveženi, vratili svojim kućama da
nastavimo započeto djelo. Radi toga
očekujemo pomoć svih iskrenih emi-
grantskih masa.

I. Č.

NAŠI MRTVI

† UČITELJ ŠVERKO ANTUN

Vrbnik, augusta 1938. Umro je u
Vrbniku, 1. augusta ov. g. u 46 godini ži-
vota. Rodjen je u Klenovčaku (općina Bu-
zet — Istra). Pripravnicu polazio je u Pa-
zinu, a učiteljsku školu svršio je u Kastvu.
Službovao je prije rata na školama Druž-
be sv. Ćirila i Metoda: u Lovrečici, a ka-
snije u Livadama. — odakle je pošao bio u
rat 1914. god.

U Rusiji zarobljen, upisao se u Jugoslo-
venski dobrovoljački puk; a nakon revolu-
cije, 1920. godine, vratio se kući.

Budući nije mogao dobiti namještenja u
Istri, prešao je 1921. god. u Jugoslaviju i
bio je namješten kao učitelj u Garlic (na
otoku Krku). Nakon godine dana nastupio
je mjesto u Vrbniku. Tu se vjenčao sa Ni-
kicom Matanić — učiteljicom, kćerkom
bivšeg upravitelja osnov. škole u Pazinu
gosp. Matanić Petra.

U Vrbniku je pokojni Šverko radio u
svim nacionalnim društvima, a njegovu po-
grebu prisustvovao je veliki broj mješta-
na, drugova i znanaca; članovi »Citaonice«
te djeca osnovne i Drž. Gradianske škole
u Vrbniku.

Mjesno svećenstvo se osobito lijepo
iskazalo, a na sprovodu bio je i bivši pa-
zinski načelnik g. dr. Dinko Trinajstić, ka-
sniji potpredsjednik Jugosl. odbora u emi-
graciji i senator Kraljevine Jugoslavije.

Na groblju se u ime drugova iz Vrbnika
oprostio učitelj Žigante Josip, a u ime uči-
teljskog društva »Kvarner« predsjednik —
drug Bogdanović iz Aleksandrova.

† RAJKO JUSTIN

V Ljubljani so 22. t. m. pokopali 73-
letnega Rajka Justina, nadučitelja in
univerz. kustosa v pokoju, ki se je po-
nesrečil nazaj grede s Triglava, tik pod
glavnim vrhom.

Pokojni je bil po rodu Ljubljančan,
a je služboval dolga leta tudi v naših
krajih, in sicer v Vremah in Trnju pri
št. Petru na Krasu. Tudi življenjsko
družico si je izbral iz znane učiteljske
družine Papisovih v Košani. Naj mu
bo lahko zemlja na ljubljanskem polju.
Užalošteni družini naše iskreno sožalje!

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj
na godinu. — Cijena se računa po cjeniku.
rova ulica 48, III. kat. — Tisak: Stečajna

čekovnog računa 36.789. — Pretplata: za cijelu godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za inozemstvo dvostruko. Za Ameriku 2 dolara
na godinu. — Glasilo se računa po cjeniku.
Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova ulica broj 28a — Za tiskaru odg.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

„POVEST, KI JE V RESNICI SLOVENSKA“

je naslov članka, ki ga je prinesel lju-
bljanski tednik »Slovenija« z dne 22.
julija t. l. o knjigi »Kaplan Mar-
tin Čedermac«. Kot je naš list že
poročal, je knjigo izdala Slovenska Ma-
tica v Ljubljani, spisal pa jo je Pavle
Sedmak. Vsebinska povest je zajeta iz
najbolj krvave rane na našem na-
rodnem telesu, pisana v slogu lahko ra-
zumljivem in lepo tekočem, živo in pre-
pričljivo. Bralec knjige živi podzave-
stno v objemu nanizanih dogodkov, ki
ostanejo v njem ko odloži knjigo, ne
samo kot spomin, ampak kot resnično
doživetje. Za nas ni ta knjiga važna
in dragocena samo zaradi opisovanja
življenja iz neposredne preteklosti Be-
neških Slovencev, ampak tudi zato, ker
njeno vsebino lahko prenesemo v ka-
terikoli kraj na Goriškem, Tržaškem,
na bivše notranjske kraje in ravno ta-
ko v Istro!

Omenjeni članek v »Sloveniji« pravi
med drugim »Po dolgem času je izšla
knjiga, ki je ne le po besedah, ampak
po vsebini slovenska« in nadaljuje
»Čudno je, da naše leposlovno ustvar-
janje tako malo posega v tragiko slo-
venske skupnosti in da sodobni sloven-
ski pisatelji tako redko opisujejo dej-
stva in okoliščine, ki so zakrivile nesre-
čo slovenskega naroda, ki je toliko hu-
ša, ker gre za majhen narod, ki ga
udarci usode, ki večji narod samo bo-
le, utegnejo uničiti prav zato, ker je
majhen«. Dalje pravi »Že razsekanje
našega naroda z mirovnimi pogodbami
samo ob sebi in to v časih, ko so mo-
gočnejši sveta, zmagovalci v svetovni
vojni, slovesno zatrpjivali, da so se bo-
jevali za svobodo in samoodlobo malih
narodov in ko je padlo na bojiščih za
cilje zmagovalcev 10 milijonov ljudi —
je stvar, ki bi, če bi jo obdelalo spre-
tno pero, imela vsaj tak odmev kot
Barbusseovi romani, če ne še večji«. Med
drugim pravi tudi: »Kdo ni pre-
pričan, da je do vstajanja poljske re-
publike pripomoglo v veliki meri polj-
sko lepo knjištvo, pesniki in prozaiki.
Kamenito osnovo za osvobodjenje Polj-
ske je sezidala poljska leposlovna knji-
ga od mesijanistov naprej«, in zaklju-
čuje članek z odstavkom:

»Povest »Kaplan Martin Čedermac«
pa opisuje slovensko trpljenje živo in
resnično, trpljenje ljudstva in njegovih
vodnikov, oznanjevalcev božje besede.
Je zajemljiva zaradi okolja,
v katerem se godi in ki je

večini našim ljudi neznano
(podčrtalo uredn.). Osebe vstajajo pla-
stično pred očmi bralca, kmečki ljudje
kot posamezniki in soseda kot celota.

V resnici presunejo nekateri prizori
bralca, da mu ostanejo za vedno v spo-
minu. Povest je pisana preprosto in ni
v nji umetničenja in privijanja, kakor
ga najdemo v marsikateri sodobno slo-
venski leposlovni knjigi, ki opisuje ne-
znatne in brezpomembne dogodke.
Zato je naravnost potrebno, da jo be-
remo vsi v resnici slovenski ljudje, sta-
rejši in mladina, in ne le enkrat, am-
pak po večkrat, če že ne zaradi pripo-
vedovalne umetnosti, pa gotovo zaradi
njene globoke vsebine in utrditve zna-
čajnosti in slovenskega prepričanja.

Ljubljanski tednik »Nova Pravda«
pa je dne 7. julija prinesla tole poro-
čilo:

»Sedmakov »Kaplan Martin Čedermac«
obravna drobec iz krute po-
bližje preteklosti našega naroda. Pisa-
telj jo je lahko nazorno prikazal saj je
bil sam priča, kako so Beneški Sloven-
ci pod Mijo in Matajurjem sprejeli
prepoved svojega jezika v cerkvi. Še
kaplan Čedermac je moral podvomiti o
poštenosti najvišjih katoliških funkcio-
narjev, ki so odobraval prepoved poli-
tičnih oblasti, kljub temu, da so videli,
da bodo Slovenci zaradi neznanja ita-
lijanske posledice odtegnjeni verskemu
nauku. Cerkvene in politične oblasti so
zanikale pravico, ki jo mora imeti vsak
človek, pravico do svojega jezika, saj je
tudi jezik »Bog dal«. Ta prepoved do-
mačega jezika v cerkvi je prišla tako
naglo, da se slovenski dušni pastirji ni-
smo mogli prav znajti. In tako je tudi
kaplan Čedermac pridigal prvo nedeljo
v italijanski. Opis bojev, ki jih je
imel kaplan s seboj, opis maše in pri-
dige, to so gotovo strani, kot jih je ma-
lo popisanih v slovenski knjigi. A ka-
plan Čedermac se je uprl, a ko je spet
prvič, a tudi zadnjič pridigal slovensko,
je rekel vaščanom ... oklepajte se svo-
jega jezika s prav tako ljubeznijo kot
svoje zemlje... Čuvajte ga v svojih do-
movih kot lučko, da ne ugasne! Pride
dan, ko ga bo usoda zopet poveljala.

Da, povest »Kaplan Martin Čedermac«
bi morala imeti sleherna sloven-
ska družina, predvsem pa vsaka emi-
grantska družina, tako iz slovenskega,
kakor iz hrvaškega dela Julijske Kraji-
ne ali pa s Koroške.

— Agis. —

LEGENDA O SVETOGORSKI
MARIJI

Naš znani rojak, pisatelj in pesnik
dr. Joža Lovrenčič je za letošnje 400-
letnico božje poti na Sveti Gori nad
Gorico spesnil daljšo »Legendo o Mariji
in pastirci Urški«. Legenda je izšla v
posebni mali, lično opremljeni knjižici,
ki obsega 38 strani. Pesnitev je razde-
ljena na štiri dele, in sicer I. Marija se
prikaže Urški, II. Urška v Marijini
družbi, III. Nova znamenja in IV. Ur-
ška romarica. Zadnji del se končuje:

Štiri sto let na Skalnici,
Marija, rod te naš časti,
štiri sto let v obilosti
delila si mu milosti —
o daj, usliši prošnji glas,
še v ta pretežki, bridki čas
ohrani nas, ohrani nas,
da bomo vse do konca dni,
Marija, tvoji romarji!

Pisatelj je namenil to knjižico letoš-
nji izredno visoki obletnici postanka
svetogorske božje poti, njeni štiristolet-
nici. Sveta Gora je brez dvoma najbolj
poznana slovenska božja pot, ki je bila
svojčas tudi najbolj obiskovana ne le
samo kot romarsko shodišče, ampak je
nudila tudi krassen pogled in razgled
na vse strani. Danes ni več toliko in
ako številnih obiskov!

Italijanski frančiškani na Sv. Gori
so sklenili letošnje visoko obletnico
praznovati kar najsvetanejšo, da bi
privabili iz okolice čim več ljudstva in
jih spet priklenili na božjo pot. V ta
namen so začeli tudi izdajati majhen
nabožni list v slovenskem jeziku in do-
ločili praznovanje obletnice vse od le-
tošnjega avgusta pa do meseca avgu-
sta 1939.

»Legendo o Mariji in pastirci Urški«
se dobi lahko po vseh ljubljanskih
knjigarnah in stane lepo vezana samo
10.— Din.

— Agis. —

Olajšave za ljubljanski
velesejem

Naše čitatelje opozarjamo na olajšave, ki
jih imajo inozemski obiskovalci jesenskega ve-
lesejma v Ljubljani: Na podlagi velesejske
legitimacije, ki jih prodajajo vsi večji inozem-
ski potniški biroji, pa tudi jugoslovanski kon-
zultati, imajo obiskovalci ljubljanskega ve-
lesejma, ki bo od 1. do 12. septembra, brezpla-
čen vizum. Na železnih pa imajo sledeče
popuste: V Nemčiji 25%, Belgariji 50%, Grčiji
70%, Madžarski 25%, Italiji 30%, Poljski 33%,
Romuniji, češkoslovaški Franciji in Švici 35%.
V Jugoslaviji za imajo 50% železniški popust
na ta način, da jim je potovanje iz Ljubljane
do meje brezplačno.

OMLADINSKE PRIČE
LJUBE BRGIČA

Ljubo Brgič izdaje je nedavno dječju
knjigo »Biserka« u Nakladi školskih knjiga
i tiskarnica savske banovine. Ovo je druga
knjiga za djecu, koju je Brgič, učitelj i
naš zemljak (rodjen je u Krnici) napisao
za nepunu godinu dana.

Biserka je lijepa, neobična djevojka
kćerka brodovlasnika i vile pomorkinje, a
odgovorila se je u kući teta Fume sa malim
Mladenom, u kućici nedaleko mora, maloj
i siromašnoj. Teta Fuma nema osim dobrog
srca i plemenitosti, bolesnog Mladena, koje
i nekoliko ovaca nikoga. Vadeći kraj mora
prilipke i školjke za malog i bolesnog Mla-
dena namjeri se na vilu pomorkinju, koja
joj izručuje lijepu malu djevojčicu Biserku
svoje djetete, a koje teta Fuma primi pod
svoje. Vila pomorkinja bdila je nad srećom
siromašnog doma teta Fume. Mladen joj
ozdravi, koza i ovce imale su više mlijeka.
Školjaka i prilipaka bilo je puno. Ribarenje
je išlo od ruke. Kad Mladen odraste po-
stane mornar. U teškom mornarskom ži-
votu proslavi se u borbi sa morskim nepo-
godama. Postade poručnik, zatim kapetan,
od brodovlasnika dobije na poklon brod i
kuću, oženi se Biserkom, koju brodovlasnik
prepozna kao svoje djetete i življaše sretno.
To bi u nekoliko redaka bio sadržaj »Bi-
serke«.

Knjiga je pisana u pristupačnom stilu
za djecu i svakako drži napetu dječju paž-
nju. Kad se znade da u dječjoj književnosti
postoji više struja, i da je za djecu najteže
pisati, njegovu bi knjigu ubrojili svakako
u red onih, koji su mišljenja da se fabu-
lom i maštom vrši uticaj na dječji odgoj.
Bez razlike na to koje je stvaranje oprav-
danije, u knjizi imade svakako realnijih
prikaza mora, života u njemu i na njemu,
djelovanje bure, borbe pomoraca i drugo.
Knjiga nije bez vrijednosti ni sa istarskog
stanovišta, jer je vjerojatno teta Fuma ži-
vjela negdje nedaleko rodnog mjesta au-
tora vodeći tešku borbu za život i opsta-
nak. Mišljenja smo da je šteta što knjizi
nije dat taj ton do kraja, jer je naivno vie-
rovati i za djecu da bi neka vila u današ-
nje doba učinila neku porodicu nevidljivim
dobrim djelima sretnu, kad je borba za
život i te kako teška naših teta Fuma.
Knjiga je inače vrlo lijepo ilustrirana i
svakako predstavlja dobitak za omladin-
sku književnost.

A. Modrušan.

V Napoliju je umrl Enzo Venier
iz Trsta

V bolnišnici za politične konfinirane u
Napoliju je umrl Enzo Venier, star 21 leto.
Umrl je na posledicah operacije na slepiću.
Bil je sin tržaške pisateljice Celsie Venier.